

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 33.

V Ljubljani, 16. velikega srpana 1907.

XLVII. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četr leta 2 K. Posamezna številka 16 h. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Francišek Őrnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Za oznanila je plačati od dvostopne petit-vrste po 20 h, če se oznanilo tiska enkrat; po 18 h, če se tiska dvakrat, in po 16 h, če se tiska trikrat; če se večkrat tiska, znaten popust. Oznanila sprejema „Učiteljska tiskarna“. Priloge poleg poštnine 6 K.

V Radovljico!

Vodstvo „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“ nas kliče na dan 24., 25. in 26. avgusta t. l. k XIX. glavni skupščini. Upravni odbor je izbral za zborovališče prijazno gorenjsko mesto Radovljico, ki jo obkroža čarobna planinska okolica. Meščanstvo se pripravlja, da sprejme najsrčneje in najprijazneje naše čete, ki se snidejo tamkaj k resnemu delu in veselemu razvedrilu.

Skupščine naše „Zaveze“ so za napredno učiteljstvo najlepši prazniki. Tovariš pozdravlja tovariša, koleginja koleginja — daleč narazen so njihovi službeni kraji. Naša „Zaveza“ zbliža, združi, zedini vse. Od severa na jug, od vzhoda na zahod se sklepajo naše roke: zedinjena Slovenija zboruje ob skupščinah naše „Zaveze“.

Tako tudi letos!

Posebno slovesno in izredno zanimivo pa bo letošnje naše zborovanje v Radovljici zategadelj, ker prihite v našo sredo naši mili bratje s slovanskega juga in slovanskega severa. K nam pridejo zastopniki in odposlanci bolgarskega, srbskega, hrvaškega in češkega učiteljstva, zato je dolžnost vsega zavednega učiteljstva, ki je združeno v naši „Zavezi“, da se udeleži letošnje „Zavezine“ skupščine v čim največjem številu, zlasti pričakujemo od izvoljenih delegatinj in delegatov, da pridejo vsi do zadnjega k zborovanju v Radovljico! Svojim slovanskim stanovskim tovarišem in tovarišicam, ki nas osrečijo s svojim obiskom, moramo dokazati, da je naša solidarnost nerazrušna, naša organizacija močna, naša disciplina popolna in naša deloljubnost vzorna. To jim pa dokažemo le, ako se zberemo v Radovljici v imponujočem številu.

Obisk naših slovanskih bratov in sestra bodi prilačna sila letošnjega „Zavezinega“ zborovanja.

Poleg tega je pa že vzpored sam, ki smo ga objavili v zadnji številki, tako obsežen in bogat, da mora zbuditi splošno zanimanje. Razgovarjali se bomo o znanstvenih vprašanjih in o vprašanjih, ki segajo v našo organizacijo, ki določajo naše šolsko in izvenšolsko delovanje ter dokazujejo, da se naše napredno učiteljstvo docela zaveda svoje kulturne misije. Imena poročevalcev so nam porok, da so vse priglašene razprave v spretnih, večjih rokah. Ostalemu, nam prijaznemu in neprijaz-

nemu svetu, naj dokažejo, da je delo resno in vztrajno, delo prvo in glavno, kjerkoli se zbira napredno učiteljstvo, združeno v „Zavezi“.

Mi smo med prvimi, ki skupščinarje najsrčneje pozdravljamo! Őelimo, da bi tudi letošnja „Zavezina“ skupščina rodila našemu učiteljstvu in šolstvu kar največ najlepšega sadu!

Predvsem pa najsrčneje pozdravljamo drage slovanske brate in sestre po stanu, mišljenju in stremljenju ter jim kličemo: Bog Vas živi na lepih naših slovanskih tleh! Dobro nam došli!

Osnovni zakoni o splošnih pravicah državljanov in učiteljstvo.

Največje civilizatoriško politiške pridobitve avstrijskih državljanov so ustava, osnovni zakoni o splošnih pravicah in šolski zakon.

V probujo in duševno osyobojenje našega ljudstva, ki je ponekod še močno zarobljeno, naj nam služijo predvsem osnovni zakoni o splošnih pravicah. Tem je vsak državljan v prvi vrsti odgovoren. Na njih temelji takorekoč ves državni sistem, vsi zakoni vseh oblasti in tudi naš šolski zakon. Sveta dolžnost vsakega državljana bodi, temeljito jih spoznavati in delovati po njih.

Masa našega ljudstva jih ali sploh ne pozna ali pa vsaj v toliko ne, kolikor bi bilo po sedanjih razmerah potrebno; ne zaveda se jih in ne misli na njih podlagi.

V javnih predavanjih se o njih nikjer in nikoli ne razpravlja, dasi se masa vedno izpreminja in nadomešča. Manjka nam poljudnih brošur s pravilnimi, jasnimi komentari. Vendar pa bi ne smelo manjkati takih brošur v nobeni hiši, v nobeni koči. Tu bi morala biti prva in najznamenitejša knjiga, vanjo naj pogleda vsak državljan vsak dan, iz nje naj preprost kakor inteligenten človek črpa nasvete, na podlagi temeljnih zakonov naj misli in deluje v družbi in državi, saj vendar živi v nji, ki je v nji dobil pogoje za svoj postanek.

Marsičemu bi se ljudje lahko izognili, in koliko bi sploh natančno spoznanje temeljnih zakonov pripomoglo, da bi bil vsakdo tudi res svoboden državljan v pravem pomenu besede. Take censurirane brošurice bi morale knjižnice, izobraževalna društva in druga slična podjetja brezplačno razširjati in seveda tudi učiteljstvo.

Marsikomu bi se na prvi pogled vsa stvar ne zdela ravno tolikega pomena, a čas je že davno napočil, da je ne bageteljujemo malomarno.

Pomislimo na dejstvo, da je državne osnovne zakone, kakor obstoje, kakor tudi šolski zakon vsak papež, tudi sedanji Pij X. v svoji alokuciji na kardinale kot „abominabiles leges“ zavrgel in proklel. Morebiti to dejstvo še ni tako splošno znano, kakor bi bilo treba!

Ako jih papež in kardinali ne pripoznavajo, smemo li res tako naivno misliti, da jih pripoznava katoliška cerkev sploh in vsi njeni služabniki?

Nihče jih v cerkvi teoretiško ne priznava in ne odobruje, in kadar pridejo tl. gospodje sami z njimi v konflikt, si domišljajo da so mučeniki za svojo stvar.

Avstrijske državljane so pa temeljni zakoni osvobodili ko nikoli prej, zaradi tega naj bodo naravno tudi temelj našemu političnemu stališču in delovanju.

Poglejmo si nekatere člene osnovnih zakonov v kolikor se tičejo neposredno nas učiteljev in naše izročene nam mladine.

Avstrijsko državljanstvo se začne za vsakega državljanu že z rojstvom; novorojenec je že svoboden avstrijski državljan z vsemi pravicami v najvažnejših zadevah, seveda omejenih z ozirom na oblast staršev do njega, kakor z ozirom na predpise za nedospete, nepolnoletne.

Zakonski in nezakonski otroci so enakopravni avstrijski državljani. Vendar naše ljudstvo v svoji nevednosti in nestrpnosti daje večkrat takemu otroku čutiti in trpeti zaradi nezakonskega pokolenja ter ga sploh krivično postavlja na pretirano izjemno stališče.

V bistvu so vsi državljani enakopravni, saj smo pred zakonom vsi enaki; vendar ljudstvo še ne ve, da so si vsi brez ozira na stan, imetje in posebno versko naziranje enakopravni. Ljudstvo splošno rado obsoja ljudi, ki se ne postavljajo na cerkveno stališče ter se ne ravnajo edino le po cerkvenih predpisih. Povejmo, da je protizakonito, o drugih zaradi tega slabo govoriti, jih obsojati ter jim jemati ugled. Ni pravo stališče državljanu, soditi in delovati le po cerkvenih, ne pa po državnih osnovnih zakonih.

Osnovni zakoni jamčijo državljanom nedotakljivost 1. življenja, 2. imetja, 3. časti, 4. svobodno mišljenje, vere in volje

v zakonitem okviru. Kakor že omenjeno, ljudstvo iz nevednosti sodi in misli le po cerkvenih predpisih ter se tudi teh svobodščin ne zaveda v popolni meri. Obsoja ljudi, ki se poslužujejo svobodne vesti in mišljenja, samo se pa radovoljno podaje v duševno in telesno odvisnost tistih činiteljev, ki so jim naši temeljni zakoni abominabiles leges.

Ne bi li bilo dobro, ako bi ljudstvo poznalo člen 13. natančno. „Vsak ima pravico, svoje misli prosto naznaniti z besedo, s peresom ali tiskom in podobami.“ Posebno velja to za resnico, ki jo dandanes pobijajo, ter ljudstvo označuje tistega, ki oznanja istinite razmere, za grešnika itd.

Povejmo, da se ni treba bati povedati istinitih razmer. Laži je ravno zaradi tega toliko, ker se poklicani človekoljubi ne upajo vsekdar in povsod z resnico na dan, in ker je tisti, ki bi jo morali v največji meri učiti, ne poznajo, ne pripoznavajo in preganjajo.

Člen 14., ki govori o popolni svobodi vere, vesti in mišljenja, v kolikor ne ovira državljanu v izpolnjevanju državljanске dolžnosti, čaka že težko istinitega realizovanja.

Delujmo povsod med ljudstvom v smislu tega člena ter poudarjamo stališče, da nima družabna in morališka vrednost državljanu z ozirom na spoštovanje in ugled s cerkvenimi predpisi ničesar opraviti. Z ozirom na neizpolnjevanje cerkvenih predpisov nima nihče pravice nikomur kratiti ugleda, spoštovanja ter gmotnega kakor življenskega položaja.

Ko bi ljudstvo vsi poklicani sistematiško poučevali v smislu osnovnih zakonov, bi se pospelo gotovo na višje morališko stališče, in na višje kulturno stanje, ter bi marsikaterega tujskega oškodovanja in nasilstva bilo konec.

Svoj narod moramo enkrat povzdigniti na ono svobodno stališče, ki mu ga jamčijo ustavni in državni temeljni zakoni. Razvoj in napredek naroda je le mogoč v okviru in na podlagi danih civilizatorskih pridobitev.

Pojasnilo, kaj nam je treba v tem oziru storiti glede pouka!

Vsak ve da ukazuje šolska oblast, nadzornik pri inspekcijah, naj temeljito poučujemo mladino na najvišji stopnji o ustavi ter o osnovnih zakonih o splošnih pravicah državljanov.

Franc Böheim.

Dne 7. julija t. l. je umrl v Mariboru po krajši bolezni eden naših tovarišev, čigar ime se je le poredko slišalo čez meje, a je imelo temvečjo veljavo v ožjem krogu. To je bil že dve leti v pokoju živeči nadučitelj Franc Böheim. Ker je bil eden naših najvrednejših, zato mu bodi postavljen tukaj skromen spomenik.

Franc Böheim se je rodil l. 1843. v čislani učiteljski rodovini v Podčetrtku. Leta 1861. je prebil zrelostni izpit in zatem še izpit usposobljenja. Služboval je dve leti med špeharji pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju, štiri leta blizu „lükovega rajha“, t. j. pri Sv. Marku niže Ptujja, potem v vinorodnih Sromljah, na Zidanem mostu, v Konjicah, Slov. Bistrici in naposled 33 let v Kozjem.

Kdor ve, kako neugodne so bile takratne šolske razmere, kako nedostatna naobrazba učiteljstva, ta bo lahko uvidel, koliko truda je bilo treba, iti vedno z duhom časa; zakaj današnje šolske razmere se s takratnim ne dajo niti primerjati. Marsikateri je ostal na pol pota ter sklenil z duhom, videč, da ne

more zmagati vedno naraščajočih bremen in napredka. Ali Böheim se je čvrsto držal. Pridobil si je znanja, da se je lahko kosal z vsakim „novodobnim“, a glede dragocene izkušnje pa je prekašal marsikogar. Šola je bila njegov dom in pouk njegovo veselje. Zaradi teh svojih vrlin, je bil tudi imenovan za okrajnega šolskega nadzornika, a je to častno mesto odklonil. Böheim je imel tudi najlepše urejen šolski vrt v vsem kozjanskem okraju.

Kot tovariš pa pokojnik ni imel nobenega sovražnika. Ne le da je bil iz srca krotek in ponižen, ampak storil je za svoje tovariše, kar je mogel. On je bil ustanovnik kozjanskega učiteljskega društva, 10 let njegov predsednik, ves čas — 24 let — pa njegov odbornik, ki je podpiral društvo z besedo in dejanjem.

Učiteljstvo pa ga je tudi vedelo ceniti: Poverilo mu je odgovorno in težko nalogo učiteljskega zastopnika v okrajnem šolskem svetu. 24 let je neustrašeno branil učiteljstvo in zagovarjal njegove interese. Kdor ve, za kako brezpravnega še smatrajo ponekod učitelja, ta bo tudi vedel prav ceniti one, ki se na pravem mestu nesebično potegujejo zanj. V tem oziru ve

V 4. berilu (P. Končnik) so navedeni le nekateri člani temeljnih zakonov, izpuščeni so člani 7, 12, 13, 14, 15, 16, 17 (samo zadnji stavek), 18, 19, 20, in kolikor jih je omenjenih, so pa vsi brez pravega, jasnega, pojmljivega komentara, ki bi zadoščal sedanjemu času.

Ako je ljudska šola po § 1. državnega šolskega zakona pripravljavnica za vzgajanje dobrih državljanov, zakaj niso vsi temeljni zakoni v berilih s skrbno sestavljenimi pravnimi razlagami, zakaj je izpuščenih 10 ravno tako važnih? So li mar nekateri manj, drugi bolj važni? More li kdo biti dober avstrijski državljan, ne da bi vedel za državne osnovne zakone v popolnosti s pravnim pojmovanjem?

Kje in na kateri način naj se pretežna večina državljanov seznanji z državnimi temeljnimi zakoni, ako ne v splošni javni ljudski šoli, edinem izobraževališču za maso ljudstva?

Je li sploh državi in državljanom ter bodočnosti Avstrije v korist, ako masa državljanov še zdaj niti pojma nima o njih, ter se jim tudi ne povedo? Ni li treba, da se državljanji v svojem mišljenju in življenju postavijo na to edino pravo stališče? Ni li naša naloga, da navajamo mladino in odrasle ljudi uvaževati državo ter nje pomen za človeško družbo, in po osnovnih zakonih države misliti in delovati? Je li sploh patriotizem drugače iskren in naraven?

Mislím, da nismo na stališču, da bi verjeli tistemu kaplanu, ki je povodom zborovanja podružnice družbe sv. Cirila in Metoda izjavil zbranemu ljudstvu koncem predavanja o šoli iz vzgoji: „Ljudska šola ima namen vzgajati zveste služabnike svete katoliške cerkve“.

(Konec.)

Vstajajo — mrlíči.

+ Že več let je minilo, kar ni sklicala slavna „Slomškova zveza“ nobenega občnega zbora, nobenega sestanka, nobenega zborovanja. Njenemu slavnemu vodstvu ni bilo na brigi niti gmotno stanje učiteljstva, niti mu niso bili mar najnovejši pojavi na pedagoškem polju. Slavno vodstvo tako „delavne“ učiteljske organizacije je spalo in spalo hujše od polha, skoro kralju Matjažu enako!

A sedaj so menda začele plehetati okrog taborišča bele vrane, zakaj naš slavni učiteljski kralj Matjaž si je začel menecati zaspane oči, že ropoče njegovo zarjavelo in zastarelo orožje, zgrinjajo se slavni vojščaki. Vojska bo, prijatelji! Tako-le kakšna

marsikateri Böhemu hvalo. Böhém pa je bil tudi knjižničar okrajne učiteljske knjižnice ves čas, kar je bil v Kozjem; in kako rad je vsakemu postregel, naj je prišel kadarkoli.

Böhémovo neumorno, zgledno in požrtvovalno delovanje za povzdigo in napredek šole je odlikoval svetli cesar sam, ko mu je podelil srebrn križec s krono za zasluge. Če kdo, gotovo je Böhém zaslužil to odlikovanje.

„Visoko čislam učenjaka,
ki nam preganja temo zmot,
a bolj še cenim poštenjaka,
ki ve in hodi pravo pot.“

Pred dvema letoma je odložil orožje iz rok ter šel v pokoj. Učiteljstvo kozjanskega okraja ga je o tej priliki imenovalo svojim častnim članom, kar je našega dragega tovariša očitno razveselilo. Toda dnevi pokoja so mu bili kratki. Niti dve leti, in moral je za zmeraj od nas. Toda mislim in duhu ni mej, in tem nisi umrl. Ljub je nate spomin, ki je zagotovljen tvojim manom!

P.

divja vojska iz „Čarostrelca“. Za kulisami pripravljajo polomljene stroje za dež in vihar.

Medtem smo mi ustanovili list za mladino, svoje glasilo spremenili v tednik, naša hranilnica in posojilnica posluje imenitno, takisto „Učiteljska tiskarna“, imeli smo na sto in sto zborovanj, shodov itd. itd. — „Slomškova zveza“ je spala, ker je počitek slajši od napornega dela. Po določilih društvenega zakona pravzaprav te ljubeznive dremavke ni več, ker stoji zapisano, da prestane vsako društvo, [ki se ne drži svojih pravil, ne sklicuje občnih zborov itd. A to določilo je tej krepostni devojki malo mar. Ona je zmožna vsak hip iz tal izteptati toliko „zvestih somišljenikov“, kolikor jih je treba, da se vsako desetletje vrši vsaj enkrat občni zbor. V tej lepi dobi sladkega počitka se je nemara nabralo toliko sanj, da bo mogoč resen in temeljit pomenek.

Sedaj kroži po deželi nekakšno vabilo, ki ga prijavljamo na tem mestu, ko smo ga prej korigirali tako, da ima vsaj pošteno slovensko lice. To vabilo je prejelo prav veliko naših najboljših somišljenikov. Iz tega se da sklepati, da so se precej skrčile vrste tega zaspanega kralja Matjaža. Morda pa mu je nekaj uskokov zbudilo prijetno nadejo, da jih še več pribeži pod njegov črni plašč. Že prav! Naj se izčisti! Lahko bi tudi kdo trdil, da je tako židovsko usiljevanje velika predrznost, zakaj prepričanje naših ljudi ni naprodaj za nobeno ceno, torej tudi ne za ceno spoštovanega podpisa deželnega in državnega poslanca Jakliča!

To znamenito vabilo se glasi:

Dragi tovariš! Velecenjena tovarišica!

Začetkom septembra zboruje v Ljubljani „Slomškova zveza“. Vabimo Vas, da se udeležite tega zborovanja. Vsi stanovi se združujejo in zbirajo na shodih, da javno poudarjajo svoje težnje, da javno pokažejo svoje nazore. Doba, ki nam je bila tako nemila, je skoraj minila, moč tistih, ki so izkušali naše gibanje zatreti v kali, je strta. Zato pa na dan, somišljeniki!

Naši liberalni tovariši se zbirajo in javno kažejo svoje liberalno mišljenje, dasi so v nasprotju z mišljenjem ogromne večine našega naroda; zakaj bi se mi bali pokazati, kaj smo!?

Liberalni učiteljski politiki so odtujili naš stan narodu. Korist našega stanu pa zahteva, da stopimo zopet v ljudske vrste ter pokažemo, da poznamo poleg svojih teženj tudi težnje naroda, da se hočemo z isto vnemo kakor za težnje svojega stanu boriti za težnje ljudstva.

Pričakujemo, da pridete na naše zborovanje in prijavite svoj pristop „Slomškovi zvezi“.

Prijave sprejemajo podpisanci:

Ivan Štrukelj,
nadučitelj na Bučki.

A. Fatur,
učiteljica v Mošnjah.

Fr. Jaklič,
učitelj v Dobropoljah.
Marija Vider,
učiteljica v Boštanju.

In kdo ni navdušen po teh ognjevitih besedah?! — Toda če je Fr. Jaklič državni poslanec, ki ga čuva imuniteta, naj ne misli, da sme poleg Štruklja, ki ga je branil naš list tedaj, ko so mu na Robu lastni klerikalni somišljeniki metali polena pod noge, tudi zavajati jako ugledni učiteljici gdč. Faturjevo in gdč. Vidrovo, da podpisujejo laži! To se nikakor ne strinja z učiteljskim poklicem. V tem vabilu sta napisani in podpisani dve debeli neresnici:

1. da so liberalni tovariši v nasprotju z mišljenjem ogromne večine našega naroda,

2. da so liberalni učiteljski politiki odtujili naš stan narodu.

Pričakujemo, da dobimo d o k a z tema trditvama, sicer ostanejo na laži tisti, ki so ju podpisali. Laž je madež na uč-

teljskem imenu. Tudi jako čislana Slomškarija ne sme misliti, da ima pravico natolcevanja in laganja. Sedaj imajo najlepšo priliko, da opravičijo svojo smelost, sicer bomo primorani misliti, da nimamo posla z dostojnimi in poštenimi ljudmi svojega stanu, ampak s kreaturami obeh spolov!

Toliko se nam je zdelo potrebno povedati za sedaj. Sicer pa čakamo popolnoma mirno bodočih dogodkov, želeč vsem starim in novim Jakličevim somišljenikom dobro zabavo in po končanem septembrskem zborovanju prijetno in lahko noč!

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev.

Delegata za letošnjo glavno skupščino je prijavilo:

XXXIII. Belokranjsko učiteljsko društvo. 140. Bartel Matija, nadučitelj — Semič; 141. Dolene Melhior, učitelj — Črnomelj.

Namestnik: 12. Šetina Fran, nadučitelj — Črnomelj.

Vodstvo „Zaveze“.

Predsednik: L. J e l e n e.

Politiški pregled.

* **Avstro-Ogrska in Italija.** Dunajska „Zeit“ razglasa vest, ki pomenja senzacijo v evropski politiki. Kakor znano, so bili v Rimu ozvoljeni, ker cesar Franc Jožef ni še vrnil svoje-dobnega obiska na Dunaju. Da do tega ni moglo priti, je bilo krivo vprašanje kraja. Oficialna Italija je zahtevala, da se dunajski obisk vrne v Rimu, v Rim pa cesar Franc Jožef ni hotel in noče iz ozirov na sv. Stolec. Zato se je tudi italijanski kralj izogibal Dunaja. Sedaj pa je „Die Zeit“ dobila — kakor pravi — iz diplomatskih krogov vest, da se povodom zadnjega obiska našega ministra za vnanje stvari v Italiji ni doseglo le sporazumljenje glede raznih spornih vprašanj evropske politike — zlasti balkanskega vprašanja — ampak da se je na pogovorih med italijanskim kraljem in avstrijskim ministrom našel tudi način, da se kralj Viktor Emanuel in cesar Franc Jožef osebno sestaneta. In sicer bi prišel italijanski kralj prihodno jesen na Dunaj, v Rim pa bi šel eden avstrijskih nadvojvod kakor zastopnik cesarja. — Ali tudi ta način je — kakor zatrja „Zeit“ — napravil v Vatikanu neugoden vtisk in pričakovati je, da se bo iz Vatikana vse poizkušalo v ta namen, da ne bo prestolonaslednik Franc Ferdinand določen kakor zastopnik cesarja v Rimu. Zadovoljili pa da bi se z nadvojvodo Friderikom.

* **Madjarsko nasilje.** Od leta 1883. obstoji „Gornje-ogrsko kulturno društvo“ — Felső Magyarországi kultur agye-sület — katero Slovaki po začetnih slovih imenujejo Femka. Okrajne skupine Femke so razširjene po vsem Slovaškem. Femka ustanavlja madjarske otroške vrtee in knjižnice, razširja madjar-ske časnike, deli madjarskim učiteljem nagrade itd. Femka pa si je izmislila naravnost blazno sredstvo, da namreč slovaške otroke pošilja na južno Madjarsko in jih da madjarskim obiteljem v rejo, da jih preleve v polnokrvne Madjare. L. 1884. so agenti Femke starše pregovorili, da so dovolili odgon otrok na jug. Lagali so staršem, da bodo otroci pri bogatih ljudeh na reji, se izučili rokodelstva in se izšolali ter se v domovino vrnili kakor baroni. 400 otrok so spravili kakor živino v vagono. Nekateri so se res vrnili, toda razcapani in zanemarjeni. Dekleta so se vrnila — oskrunjena. Na jugu so se valjala po ječah in grdih hišah. Na jugu so pasli otroci konje in svinje. Take ekspedicije so se izvršile še štiri. Za četrto je dovolilo ministrstvo 3000 K podpore.

* **Djakovski škof.** Javljajo iz povsem verjetnega vira, da je rimska kurija pripravljena sedaj imenovati škofa dr. Voršaka djakovskim škofom, ali pod pogojem, ako bo kanonik dr. Baron imenovan koadjutorjem „s pravico nasledstva“ na zagrebško nadškofijo.

* **Posebne odredbe proti Hrvatom.** „Bosn. Post“ je z dne 1. t. m. priobčila iz Budimpešte nastopno brzojavko:

Glede na predvčerajšjo avdijenco ogrskega ministrskega predsednika dr. Wekerla pred cesarjem v Išlo, se govori, da je ministrski predsednik stavil vladarju predloge glede vprašanja ustavnih garancij in ogrsko-hrvaškega jezikovnega spora. Dr. Wekerle je baje predlagal cesarju „posebne odredbe“ proti „renitentnim“ Hrvatom, da se spor odstrani na radikalen način. Toda dr. Wekerle je, kakor govore v krogih, ki so v ožji stiki z vlado, zadel s svojim predlogom na najodločnejši odpor k rone.

* **Velikodušnost nemškega državnega kancelarja.**

Kancelar knez Bülow je naprosil ministrstvo notranjih del, naj obvesti vse policijske uprave v državi, da principiarno odklanja, da bi se koga obtožilo, ako njega razžali v javnosti ali v časopisju, ker ne mara zaradi tega nikogar preganjati.

* **Mirovna konferenca v Haagu.** Mirovna konferenca doseza pozitivne uspehe, tako da so pesimistični glasovi o nji popolnoma utihnili. Vsekakor bo konferenca znatno razširila mirovne pravice. Konferenca bo trajala še do meseca septembra. Prihodnji teden predloži angleška delegacija formulo za r a z o r o ž e v a n j e. Predlogu so že pritrdirile velesile.

* **Splošna volilna pravica na Ogrskem.** Podpredsednik ogrskega državnega zbora dr. N a v a y je izjavil, da je pristaš splošne volilne pravice ter je uverjen da Ogrska mora pravice svojih državljanov razširiti na najliberalnejši način. Vlada pa mora imeti pred očmi, da reforma ne sme ohrometi moči naroda. Upa, da bo vlada takoj v začetku prihodnjega državnobzorskega zasedanja imela priliko, poučiti narod o svojih nazorih glede izvedenja volilne reforme. — Socialno demokratska stranka pozivlja v nekem oklicu delavstvo na energično agitacijo, ker izkuša narodna vlada z razpuščanjem strokovnih organizacij preprečiti boj delavstva za splošno volilno pravico. V to svrhu je bilo že več shodov.

* **Volilna reforma za češki deželni zbor.** Vodstvo mladočeške stranke se bavi v posebnem komuniqueju, z volilno reformo za češki deželni zbor ter konstatuje, da bodo mladočeški poslanci nastopili za splošno volilno pravico. Vendar bodo poprej pretresovali vprašanje, ali bi ne bila boljša četrta kurija, s katero bi se ojačile narodne mase. Vsekakor pa se mora izpremeniti vladna predloga, ki določa za četrto kurijo 22 čeških in 14 nemških poslancev, ker bi se s to predlogo le poslabšalo razmerje čeških in nemških poslancev.

* **Zahteve bosanskih-hercegovskih časnikarjev.** Zastopniki vseh v Bosni in Hercegovini izhajajočih političnih časopisov so izročili ministru Burianu skupno vlogo, v kateri zahtevajo naj se nad kaznenci, ki so bili obsojeni zaradi političnih deliktov, posebno zaradi tiska, ne postopa z isto strogostjo kakor proti navadnim zločincem. Posebno zahtevajo, naj se dovoli političnim kaznjencem prebiti kazen ločeno od navadnih kaznjencev. Politiški kaznjenci se ne smejo uprezati v prisilna dela, temveč se jim naj prepusti, da si delo sami izberejo. Nadalje se jim naj dovoli, da se smejo hraniti in oblaščiti na svoje stroške, da smejo brati poljubno knjige in časopise, da smejo vsak dan dobiti vsaj en obisk, da se jih ne sme uklepati in eskortirati kakor navadne zločince. Končno zahtevajo, naj se pri sestavi tozadevne zakonske novele ne prezro časnikarji tako, kakor so se prezrli pri snovanju tiskovnega zakona, temveč se naj skliče enketa časnikarjev.

* **Portugalska.** Iz Lizbone poročajo, da se je povrnil mir v deželo. Poročevalci inozemskih listov so se na lastne oči prepričali o tem ter odpotovali iz Portugalske, ko so se preverili, da vlada v deželi popolen mir.

* **Novi silabus.** Inkvizicijska kongregacija v Rimu, ki ji stoji na čelu papež, je izdala dne 4. t. m. novi silabus, to je dekret, v katerem zavrača in graja kot krive v 65 stavih izrečene trditve. Ost tega dekreta je naperjena v prvi vrsti proti takozvanemu „modernemu katoličanstvu“. Že dlje časa se javlja v katoliški duhovščini, posebno na Nemškem v obrenskih provincijah gibanje, ki ima nalogo, katoliške nauke modernim zahtevam primerno prikrojiti. Ti katoliški duhovniki, med njimi je nekaj jako uglednih učenjakov, so pričeli sveto pismo znanstveno kritikovati, mesta so razlagali prosteje, nekatere v svetem pismu navedene dogodke so tolmačili kot prisposodbe in primere, ki se nimajo razumeti dobesedno. Z novim dekretom je obsodil

papež vsak tak poizkus. V dekretu samem niso imenovana imena, proti katerim je v prvi vrsti naperjen, tako da je vsakemu možno podvreči se tej odredbi in opustiti vse nadaljnje delovanje v smislu „modernega katoličanstva“. Kak uspeh da bo imel novi silabus, se še ne more reči. Mogoče, da se bo s tem zamorilo vse gibanje. Mogoče pa tudi, da ostanejo novokatoličani trdni in se ne bodo upognili ostri obsodbi. Potem sta seveda razdor in ločitev od Rima neizogibna. Sreduje poti ne pozna, vsako približanje je izključeno: Rimu se mora vse ukloniti, ali pa pride ločitev. Vse duhovništvo se mora vdati brezpogojno ukazom iz Rima. Nek kardinal iz omenjene kongregacije se je izrazil, da je potrebno, da se ločijo od cerkve prostovoljno ali pa s silo oni udeleženci modernega gibanja, ki nočejo izstopiti iz nje, da bi jo tem sigurneje uničili.

* **Trpljenje Poljakov na Pruskem.** Kakor znano, hoče pruska vlada na vsak način uničiti poljski narod, ki prebiva na Poznanjskem in po drugih pruskih deželah. Pritiska jih na vse načine. Ne smejo vzdrževati niti svojih šol, vlada pa jih tudi ne da. Kaznujejo se celo oni, ki privatno poučujejo v poljskem jeziku. Brutalno se kaznujejo oni šolski otroci, ki govorijo med seboj v materinščini. Razen tega pa je izdala pruska vlada že čez 1 milijardo za pokup poljskih posestev in naseljevanje Nemcev, po njihovih deželah. Sedaj pa hoče predložiti deželnemu zboru celo zakon, po katerem se bodo mogla poljska posestva celo razlaševati in prodajati potem Nemcem. No, Poljaki so trda kost in naravnost jekleno se upirajo nemškemu terorizmu. Zakaj poljsko prebivalstvo je čudovito zavedno in naravnost fanatično v boju za svoje pravice. Za to najbrže ne bo imela uspeha niti ta akcija nemške vlade, ki kaže v vsi nagoti živinsko brutalnost in odurnost nemškega elementa, kjer je v večini. Tudi Nemei sami priznavajo, da najbrže ne bo uspeha, zato se branijo, sprejeti ta zakon. Zakaj vkljub vsemu nasilju je zraslo poljsko prebivalstvo mogočno. V sto letih se je več nego početrilo. V kraljestvu poljskem je naraslo od 2,717.287 v letu 1816. na 11,312.275 v letu 1905.

* **Maloruski socialisti** so izdali manifest, v katerem zahtevajo splošno in enako volilno pravico za deželni zbor ter groze s splošnim štrajkom, ako se tej zahtevi ne ugodi. Malorusom se pridružijo tudi poljski socialisti.

* **Reforma tiskovnega zakona.** Z Dunaja poročajo, da namerava vlada sklicati bodoče zasedanje koncem meseca oktobra. V tem zasedanju pride na vrsto tudi reforma tiskovnega zakona. — Ogrski minister za pravosodje je poveril državnemu poslancu dr. Cizmadiji, da izdela načrt tiskovnega zakona. Ta načrt bo predložen zakonodajni komisiji, ki ji bo služil za podlago daljnih študij.

* **Na Francoskem** so se te dni izvršile volitve v francoski vrhovni svet. Klerikalizem je bil poražen tudi pri teh volitvah, reakcionarci in takozvani nacionalei so namreč izgubili 41 mandatov. Tudi zmerni progresisti so bili poraženi, zmago pa slavijo republikanci in radikalei, t. j. sedanja odločno protiklerikalna večina. Francoski narod, ki koraka že od nekdanj na čelu napredka, je obsodil klerikalizem tudi sedaj — in vse kričanje proti brezvercem in framazonom ne pomaga nič.

* **Mirovna konferenca v Haagu.** Med delegati na mirovni konferenci v Haagu se je doseglo sporazumljenje glede omejitve oboroženja, tako da bo angleški delegat že prihodnje dni izročil konferenci dotične predloge svoje vlade. Seveda ne bodo predlogi nalagali nobeni državi obveznosti, ker sicer bi se sporazumljenje ne bilo doseglo. Izrekla se bo le želja, naj bi se vlade s tem vprašanjem resno bavile, naj ne ženejo konkurence v oboroževanju do skrajnosti. Prvotno je bil angleški predlog seveda dokaj radikalnejši, zato so pa tudi Avstro-Ogrska, Nemčija in Rusija izjavile, da se ne udeležijo posvetovanja o razoroževanju, dasi je bil ruski car, ki je pred leti prvi dal inicijativo, za to. Angleški liberalci in radikalei so bili razočarani nad takim nasprotovanjem, ker razumejo pravi liberalizem ter mu hočejo celo žrtvovati prvenstvo Anglije v svetovni moči. Za sedaj pomeni pridobitev že samo dejstvo, da bodo začeli narodi in vlade verovati v možnost razoroževanja. — V angleškem predlogu za omejitev oboroženja ne gre za projekt, temveč za nekako spomenico, ki se v nji priznava škoda pri neprestanem in stopnjujočem oboroževanju. — V noti z dne 24. avg. 1898, v kateri se je izrekel car Nikolaj za razoroževanje, je pisal grof

Muravjev v carjevem imenu: Stotine milijonov se porabijo za nabavo razdirajočih strojev. Narodna kultura, gospodarski napredek, pridobivanje vrednosti so ovirani v svojem razvoju. Gospodarske krize povzročajo večinoma oboroževanja do skrajnosti in stalna nevarnost, ki tiči v tem kupičenju bojnega gradiva, dela armado naših časov za tlačilno breme, ki ga zamorejo narodi prenašati čimdalje z večjim trudom. Jasno je sedaj, ako se položaj vleče še nadalje tako naprej, mora dovesti do usodne katastrofe.“

* **Za varstvo delavcev.** Leta 1906, so sklenili v Bernu mednarodni dogovor med večino evropskih držav, da se prepove nočno delo žensk v industrijskih podjetjih, kjer je uposlenih vsaj deset delavskih moči. Avstrija je sedaj izdala zakonski načrt, ki spravlja določbe bernskega dogovora v soglasje s §§ 95. in 96. obrtnega reda. Zakonski načrt, ki se predloži trgovskim zbornicam v odobritev, sega še preko določb bernskega dogovora ter zahteva popolni nočni počitek za žensko delavstvo, tudi v podjetjih, kjer je manj kot 10 delavcev. — V trgovinskem ministertvu se izdelujejo še tri druge zakonske novele in dve naredbi v varstvo delavstva. Drugi zakonski načrt urejuje porabo belega fosforja. Izdelovanje užigalic belega fosforja se podredi koncesijoniranim obrtom. S tretjim zakonskim načrtom se uredi delavni čas pomožnih delavcev v trgovinski obrti po nemškem zgledu s tem, da se določi minimalni počitek. Obenem se pooblasti vlada, da določi čas, kdaj se morajo trgovine zapirati. — Četrty zakonski načrt razteza nedeljski počitek tudi na konzuma društva. — Z novo naredbo se uredi poraba in promet s svinčeno belobo.

Vestnik.

Naši slovanski gosti, ki se udeležijo letošnje „Zavezine“ skupščine, se pripeljejo v Ljubljano dne 23. avg. pop. ob 12:38 na juž. kolodvor. Učiteljstvo, ki bo sedaj v Ljubljani, pozivljamo, da pride na kolodvor in se udeleži sprejema. V Radovljico odidemo skupno dne 24. opoldne z gorenjskim vlakom. Sprejema v Radovljici naj se udeležijo tudi tisti, ki pridejo že prej v Radovljico. — Kako prebijemo z dragimi gosti čas v Ljubljani, zvedo tovariši in tovarišice na kolodvoru pred prihodom vlaka.

Opasno je obolel tovariš Vekoslav Strmšek. Upamo in želimo, da vrli tovariš skoro okreva ter se zdrav in čvrst vrne v naše bojne vrste.

Iz deželnega šolskega sveta v Ljubljani. Imenovani so: Ivan Riegler učiteljem v Strugah; Henrik Paternost nadučiteljem v Senožečah; Ivan Polak učiteljem in Marija Polak za učiteljico v Dolih; Marija Triller za učiteljico v St. Vidu na Ljubljano; Karolina Klemenčič za Toplice; Marija Bernik za Mokronog in Friderik Kramer nadučiteljem v Škofji Loki. — V stalni pokoj stopijo: Alojzija Bauer, ravnateljica v Ljubljani; Ivana Velepich, Antonija Okorn omožena Pirc in Fran Kalan, učitelj v Šmihelu pri Novem mestu.

Tovarišice pevke in tovariši pevci se opozarjajo, da se zbor sestavi v Radovljici; zato naj se vsako dobro pripravi. Skušnja bo samo ena in sicer v soboto 24. t. m. ob 2. uri pred delegacijskim zborovanjem v šolskem posloppju. Pesmarice in note bodo v Radovljici.

„Kultura in klerikalci.“ S tem člankom, ki smo ga priobčili zadnjič, smo „Slovenca“ popolnoma zaprli sapo. Drugega ne ve odgovoriti kakor to, da tudi on — podpiše naš članek. Dobro je tako!

Pokojnina bivšega hrvaškega bana v dobrodelne svrhe. Bivši ban hrvaški, dr. Teodor grof Pejačević, je odredil, da se pokojnina, ki mu pripada kakor bivšemu hrvaškemu banu in ki znaša na leto 8000 kron, upotrebi za ustanovljenje štípendij, ki se bodo podeljevale hrvaškim mladeničem, ki se nameravajo posvetiti glasbeni, slikarski in kiparski umetnosti, a kasneje, ko bo že nekoliko takih štípendij oživotvorjenih, tudi drugim mladeničem, ki se posvetijo tehniškim ali medicinskim študijam.

Učiteljske in profesorske vesti. V VIII. čin. razred so pomaknjeni sledeči profesorji: dr. Fran Kropivnik na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, Mihael Markič na gimnaziji v

Novem mestu, dr. Gregor Pečjak na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, dr. Franc Perne na gimnaziji v Kranju, Anton Peterlin istotam, dr. Josip Pipenbacher na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, dr. Josip Tomišek na I. drž. gimnaziji v Ljubljani, dr. Jak. Zmavec istotam in Jakob Zupančič na drž. realki v Gorici. — Sledeče učne osebe na moških in ženskih učiteljskih so pomaknjene v IX. čin. razred: na moškem učiteljskem v Mariboru vadniška učiteljica Gabriel Majcen in Jakob Marin, na moškem učiteljskem v Ljubljani vadniški učitelj Ivan Janežič, Josip Kostanjevec, Ivan Krulec in Anton Maier, na ženski pripravnici v Ljubljani vadniške učiteljice Pavla pl. Renzenberg, Marija Schulz in Julijana Suppantšitsch (Zupančič) ter otroška vrtnarica Viljemina Josin, na moškem učiteljskem v Kopru vadniški učitelj Josip Pich in učitelj glasbe Ivan Sokol, na ženski pripravnici v Gorici vadniški učitelji: Josip Cusulin, Matevž Kante, Ivan Mercina, Franc Sivec in Karel Travan, telovadni učitelj Josip Janovski in vadniška učiteljica Ema Toman.

Lep zgled rodoljuba so dali maturantje gornjemestnega gimnazija v Zagrebu. Za družbo sv. Cirila in Metoda za Istro so nabrali 300 K.

Glavni zbor štajerske narodne stranke se vrši po sklepu izvrševalnega odbora meseca oktobra. Vrše se že priprave in podrobno delo, da bo mogoče poročati na zborovanju o lepih uspehih. Letošni glavni zbor bo presegel lanskega.

Umrla je na Zidanem mostu soproga poštnega uradnika učiteljica *sa.* Marija Pšeničnik, roj. Praprotnik.

Umrl je v Zrečah nadučitelj in častni občan v Zrečah, g. Ludovik Tribnik, v 54. letu svoje starosti. B. i. p.! — V Mariboru je umrl profesor dr. Lud. Lavter.

Mednarodni kongres za higijeno in demografijo. Dne 23. do 29. t. m. se bo v Berlinu vršil kongres za higijeno in demografijo.

„Slovensko založništvo“. Zadrugo pod tem imenom si je osnovala v svrhu izdajanja časopisov ter knjig Slovenska Gospodarska Stranka na Kranjskem.

Slovansko dobrotvorno društvo v Bolgarski. V Bolgariji obstoji društvo „Car Osvoboditelj Aleksander II.“ pod pokroviteljstvom samega kneza Ferdinanda. To društvo ima nalog zbirati vse spomine na minolo rusko-turško vojno ter postavljati spomenike in čuvati zgodovinske spomenike. Društvo je že postavilo spomenike, vrte, vojno-zgodovinske muzeje iz vojne za osvobodjenje v Sofiji, (spomenik carju Aleksandru II.) v Plevni, Poradinu, Beli in drugih mestih. V muzeju v Poradinu so zbrani in izloženi predmeti iz poslednje vojne, ki imajo vojno-zgodovinsko vrednost. Vse te predmete sta večinoma darovala romunsko in rusko vojno ministrstvo.

Odlikovanje. Profesor na ljubljanskem ženskem učiteljskem. okraj. šol. nadzornik Vilibald Zupančič, je povodom umirovljenja imenovan šolskim svetnikom.

XXII. velika skupščina družbe sv. Cirila in Metoda se je vršila dne 6. t. m. v Bohinjski Bistrici na Gorenjskem. Udeležilo se je nad 400 ljudi, med temi do 200 duhovnikov, ki so se zbrali, da bi se jim ne odvezla komanda v družbi. In vendar so vkljub temu, da sta jim prišla na pomoč vsemogočna dr. Korošec in dr. Verstovšek — sijajno pogoreli. Že dolgo si je želel vsak rodoljub, da se družba postavi na moderno stališče, in to se je zgodilo z novoizvoljenim odborom. Iz poročil kratko sledeče: Preteklo leto je imela družba 152 podružnic z nekaj nad 8000 člani. Vzdrževala je 12 otroških vrteev, 3 podpirala, dalje pa 5 ljudskih šol. Dohodkov je bilo 63.983 K 78 vin., stroškov 54.676 K 99 vin. — Odbor se je volil najprej potom kompromisa z vzklikom. Ker so pa klerikalci ugovarjali, se je volilo z glasovnicami in pri tem je lista naprednjakov sijajno prodrla. Izvoljeni so: prvomestnikom Andrej Senekovič z 247 (proti dr. Deteli s 7 glasi), odbornikom: dr. Ivan Merhar (239), dr. Gregor Žerjav (237), dr. Karl Bleiweis (223), Franc Pahernik (222); dr. Fran Novak (208), prelat Gregor Einspieler (175). Oddanih je bilo veljavnih 256 glasov. — Klerikalci so potem nahujkali Korošca Grafenauerja, da je nekaj tožil, dr. Korošec — hujskač pa jih je slišal, da jih bo pomnil vse življenje. Niti glasovalne

pravice ni imel fant, ravno tako ne dr. Verstovšek, pa baš ta dva sta se morala najbolj vsajati. Za družbo pa doslej ni storil nobeden prav nič. Žalostno bi bilo, ako bi bili skupničarji res smatrali ta dva moža za zastopnika Štajerske. — Da je družba prišla končno do ozdravitve, se imamo Slovenci v prvi vrsti zahvaliti naši vrli mladini. Čast ji! Novi odbor pa naj vodi družbo vrlo na poti napredka in zdrave prosvete!

† **Slavoj Jenko.** V Podgradu v Istri je umrl bivši istrski dežel. poslanec Slavoj Jenko. Pokojnik je bil navdušen narodnjak, ki je stal dolgo let v prvih vrstah v borbi za pravice slovenskega in hrvaškega naroda v Istri. Dasi je bil izpostavljen najlutejšim napadom s strani narodnih nasprotnikov, vendar je krepko vztrajal na braniku za svoj narod in nikoli mu niso klonile moči. — Slavoj Jenko si je pridobil za probujo narodne zavesti in za narodno stvar v Istri nevenljivih zaslug in vrzel, ki je nastala z njegovo smrtjo v bojnih narodnih vrstah, bo le težko izpopolniti. Ves slovenski narod, zlasti pa slovensko istrsko ljudstvo ohrani Slavojju Jenku časten spomin kot nevstrašenemu borilecu za teptane pravice in za svete narodne svetinje.

Varujte se legarja? Ker je velika nevarnost, da se razširi postojnska epidemija legarja po vsi deželi in preko njenih mej, prosimo slavno občinstvo, naj se v svojem lastnem interesu strogo ravna po le-teh zdravniških navodilih: 1. Legar je skrajno nalezljiva bolezen. Dobi se jo po okuženih jedilih in po okuženi vodi. 2. V krajih, kjer se je pojavil legar, je smatrati za okuženo vsako vodo, če ni sigurna čista studenčica, izvirač nad višino bivališč dotičnega kraja. Kjer je vodovod, velja zanj tudi pravilo, da mora prihajati iz zbirališča vode, ki stoji višje kakor človeška bivališča in kakor vse druge vode dotičnega kraja. 3. S sumljivo vodo se ne sme umivati posode, če pa ni druge na razpolago, se mora voda poprej skuhati, ker s tem izgubi okuženost. 4. V sumljivi vodi se ne sme kopati, se ne sme umivati z njo, če ni poprej prekuhana. 5. Sirove jedi, kakor sadje, salata itd., ki so prišle posredno ali neposredno v dotiko s sumljivo vodo ali celo z gnojnico, so smatrati za okužene. 6. Občine in druge poklicane oblasti morajo skrbeti v krajih, kjer nimajo zanesljivo neokužene vode, za izdatno in redno dovažanje pitne vode. 7. Kjer v bližini ni zanesljivo neškodljive vode, se mora vodo za vso domačo porabo prekuhati. 8. Pri obolelih za legarjem so posebno nevarni odpadki, in smatrati je za okužene vse one predmete, ki so prišli posredno ali neposredno z odpadki v dotiko, kakor n. pr. perilo, obleka, posede, postelje, stranišča. 9. Osebe, ki pridejo z bolnikom ali s takimi okuženimi predmeti bolnikov v dotiko, naj vedno takoj in natančno osnažijo roke v razkuževalnih tekočinah (lisol i. dr.). 10. Vsak slučaj sumljive bolezni je takoj javiti oblasti in bolnika takoj izolirati. 11. Paziti je treba tu posebno na one slučaje lahke obolezosti, ko bolniki ne ležejo in za silo še lahko opravljajo svoje posle. Tudi po takih bolnikih se legar istotako širi. 12. Da se zve, kje je bolnik nalezil legar, je treba pozvedeti, kje se je mudil dotičnik približno pred dvema tednoma, ker se legar javi šele po tolikem času po trenutku okuženja.

Prvi slovenski penzionat ženskega vzgojevalnega in naobraževalnega društva „Mladika“ v Ljubljani, Gosposke ulice št. 8. Naprošeni smo, da objavimo to naznailo še enkrat: Ta prepotrebni zavod so ustanovile rodoljubne slovenske dame za deklice slovenske in sploh slovanske narodnosti, ki obiskujejo Cesarja Franca Jožefa I. mestno višjo deklinško šolo, oziroma licej, ali kako drugo slovensko šolo v Ljubljani. S to ustanovitvijo se omogoči staršem, da pošiljajo svoje hčerke v narodna učilišča. V zavodu dobivajo deklice temeljito teoretično in praktično izobrazbo ter skrbno meščansko vzgojo kot bodoče dobre in skromne gospodinje. Skrbi se tudi za to, da se priučijo deklice lepim vnanjim običajnim oblikam in da se sploh vzgoje za praktično življenje. Čustvovanje se jim blaži z gojitvijo glasbe in petja, z deklamacijami in s primernim čitvom ter z udeleževanjem primernih umetniških prireditev. V higieničnem oziru se jim krepi telo z zdravo in zadostno hrano, s previdnim in individualnim utrjevanjem, z igrami in s telovadbo, z izprehodi, s kopelmi itd. Zavod ima hišnega zdravnika, ki je za slučaj potrebe vsak čas na razpolago; za obolelo gojenko pa se vedno skrbi v posebni izolirani sobi. Občevanje v penzionatu je domače. Izkušene dame skrbe z modro previdnostjo in strogostjo, ljubeznivo in materinsko za gojenke, ki jim postane penzionat zaradi-

tega prijetno bivališče. Penzionat ima značaj slovenske domačnosti. Hišni red navaja gojenke k točnosti, vestnosti, redoljubnosti in ljubezni do domačih opravil. — Sprejemajo se redne in izredne gojenke. Prve stanujejo v internatu, kjer uživajo vso oskrbo, druge so le čez dan v zavodu. Vpisnine je plačati 4 K. Redne gojenke plačujejo po 60 K na mesec in to za stanovanje, hrano in nadzorovanje pri pouku. Izredne gojenke, ki ostanejo čez opoldne v zavodu, plačujejo po 16 K na mesec. Če dopušča prostor, se sprejemajo tudi starejše gojenke za posamezne mesece. Te plačujejo po 70 K na mesec. Plačevati je naprej. Vpisani gojenki, ki pa ne vstopi, se ne vrne vplačana mesečina. Pri vpisovanju je predložiti zdravniško in zadnje šolsko izpričevalo ter krstni list. — Odbor izobraževalnega ženskega društva „Mladika“ ima pravico, da v posebno nujnem slučaju, ko bi po kaki gojenki drugim bodisi v zdravstvenem, bodisi v moralnem oziru pretela nevarnost, gojenko odslovi, kar se nemudoma naznani staršem. Za izpopolnjevanje splošne izobrazbe so na razpolago izkušene moči. Za pouk v glasbi in v raznih jezikih se določujejo dogovorno s starši posebni honorarji. Tudi plesa, združenega s poukom v dostojnem vedenju se uče gojenke v zavodu. Vsak mesec se pošiljajo staršem računi o izdatkih za izredne učne potrebščine, za obiskovanje gledališča, za toalete itd. Skrb zavoda pa bo, da se deklice vadijo pri vseh svojih izdatkih štedljivosti in skromnosti. Perilo se pere v zavodu, in sicer živотно proti primerni odškodnini, namizno in posteljno pa brezplačno. Vsaka redna gojenka prinesi s seboj primerno zalogo zaznamovanega perila in drugih potrebnih tudi zaznamovanih stvari, in sicer: 1) odejo, 3 rjuhe, 3 odejne prevleke, blazino in 3 prevleke; vse kolikor mogoče preprosto izdelano. 2) 6 navadnih prtičev, 3 manjše kavne prtiče, 6 brisalk, 2 oti-rači za frotiranje in 3 brisače za snaženje umivalnika ter vrečico iz debelega platna za nesnažno perilo. 3) 6 dnevnih in 3 nočne srajce, 6 poletnih in 6 zimskih hlač, 3 poletna in 3 zimska spodnja krila, 12 parov poletnih in 6 parov zimskih nogavic, 24 žepnih robcev, 1 kopelno obleko; 4) potrebno obleko, ki bodi okusno toda preprosto prikrojena in okrašena; 3 temnomodre in 2 bela predpasnika, 2 para temnomodrih rokavcev, 2 para črevljev, 1 par galoš, 1 par domačih črevljev. Telovadsko obleko, bluze in predpasnike preskrbuje na željo staršev tudi zavod. 5) preprosto malo košarico za ročna dela s potrebnim šivalnim orodjem. 6) 2 glavnik, lasno in zobno ščetico, ščetico za nohte, krtačo za obleko, 3 kose mila. 7) vsaka gojenka prinese s seboj malo in veliko žlico, vilice in nož ter obroček za prtič. Vodstvo zavoda poroča staršem vsak mesec o napredku v šoli, o vedenju in zdravstvenem stanju gojenke. V izrednih slučajih se starši takoj obveščajo. Odbor jamči za korektno vodstvo in vestno oskrbnitvo v zavodu.

Društvo „Mladika“ namerava v zmislu § 3. dr. pravil s prihodnjim šolskim letom v svojem penzionatu otvoriti zasebno dekliško ljudsko šolo z omejenim številom učenk. S prihodnjim šolskim letom se otvori I. razred. Zglasila učenk, ki mislijo stopiti v I. razred, prejema društveni odbor v Ljubljani, Gosposke ulice št. 8.

Kaplan proti regulaciji učiteljskih plač. 11. t. m. se je obdržaval v Boljuncu v Istri javen ljudski shod, na katerem se je predstavil in je poročal o svojem delovanju državni poslanec g. Matko Mandić. Ker se poslanec ni mogel predstaviti pred volitvami v dolinski županiji, se je udeležilo shoda okrog 1500 ljudi. Po poslančevem poročilu se je oglasil tudi učitelj Anton Urbančič. Povedal je, da je našemu narodu, ako hoče biti kos svojim sovražnim sosedom, treba omike, izobrazbe in vsestranskega pouka. Podlaga k temu so pa le dobre ljudske šole in tem je podlaga dobro učiteljstvo, a če hočemo imeti dobro učiteljstvo, je treba, da je to tudi primerno plačano. Istra je uboga dežela in bi niti ne mogla sama prenašati vseh stroškov, zato je govornik predlagal: „Javni ljudski shod v Boljuncu sprejmi sledečo resolucijo: § 55. drž. zakona z dne 14. maja 1869 naj se izpopolni s sledečim dostavkom: Najmanjša plača pa naj bo ona, ki jo dobivajo po vsakokratnih zakonitih določilih c. kr. uradniki štirih najnižjih plačilnih razredov, a ker bi tega ne mogli izvesti deželni zakonodajni zastopi, naj prevzame plačevanje ljudskošolskega učiteljstva država sama.“ — Resoluciji se je protivil le kaplan v Boljuncu, Ljudevit Šonc, zakar pa je dobil krepka pojasnila od drugih govornikov in od

predlagatelja, a ko je predsednik g. Josip Pangerc dal resolucijo na glasovanje je bila od shoda sprejeta. Proti je glasovalo le kakih 15—20 kaplanovih privržencev.

Slovenska pesem in Angleži. Pod naslovom „Skrivnosti Avstrije“ prinaša angleški časnik „P. T. O.“ daljšo vrsto člankov, ki so potopisni spomin angleških časnikarjev z njih potovanja po Avstriji. Iz te serije hočemo navesti le odlomek, ki zadeva vtiske, ki so jih dobili časnikarji na Kranjskem. Seveda je članek popolnoma umljiv le v celoti z vsemi članki. Odlomek se glasi: „Naj človek v Avstriji krene kamorkoli hoče, povsod naleti na kako skrivnost. Hipoma se mu dozdeva, da jo ume, da bo razvozljaj zagonetko; a to le hipoma. Tako se mi je zgodilo na Bledu, ko sem poslušal slovensko glasbo. Že sem mislil, da se mi je razodela. Dozdevalo se mi je, da slišim ono strast obupnosti, sedaj divje se rogajoče, le nekako namigavanje, sedaj zopet zasmehujočo — izgubljaajočo se v neumljivem smehu, kar nahajamo pri vseh slavnihih ruskih pisateljih, osobito pri humoristih. Dozdevalo se mi je, da hoče slovenski jezik prekrasno, toda zaeno otožno pokazati in mi razkriti neizrekljivo skrivnost, skrivnost trpljenja stoletij, katera skrivnost je bila prenešana iz ruskih step v doline in gore Kranjske. A čudovita glasba je v istem trenutku odbala to skrivnost zopet z novim zagrinjalom. razkrila je pa ni.“

70letnica Mihaela Vošnjaka, očeta slovenskega posojilništva, še zdaj vrlo delujočega predsednika „Zveze slovenskih posojilnic“, bo septembra. Vse posojilnice in zadrage, ki so v celjski zvezi, bodo slavnostno obhajale ta veseli praznik. Goriška tiskarna A. Gabršček je izdala Vošnjakovo najnovejšo sliko v heliogravuri, veliko 35 × 50 cm, za ceno 16 K z okvirjem v antičnem zlatem slogu.

Svetovni kongres svobodomislecev v Pragi. Iz Prage pišejo „Eдинosti“: Letošnjo jesen so se imeli sestati v Budimpešti svobodomisleci z vsega sveta. Ker pa ti svobodomisleci umevajo pravo svobodo, so se z ozirom na dejstvo, da Madjari uprav po neronski postopajo s Slovaki, izrekli proti kongresu v Budimpešti, rekoč, da jim ni možno vršiti kongresa v deželi, kjer je svoboda kruto zatirana, ter so za mesto svetovnega kongresa odločili Prago. Zveza svobodomislecev ima svoj sedež v Bruslju in odtam so že prišli zastopniki v Prago, da uredi vse primerno za kongres, ki se vrši dne 9., 10., 11. in 12. septembra 1907 v Pragi v veliki dvorani na Žofinskem otoku. Vsa velika svetovna mesta kakor: Paris, Bruselj, London, Manchester, Oxford, Lyon, Novi Jork itd. odpošljejo na kongres svoje posebne odposlance; poleg tega bodo pa tudi zastopane slavne svetovne univerze po svojih profesorjih. Posebno francoski in angleški listi obširno pišejo o kongresu v Pragi. Na kongres pridejo tudi glasoviti pisatelji in učenjaki kakor: Gorkij, Lombroso, Mantegazza, Haeckel, D'Annunzio, Rosegger itd. S tem Prago zopet mnogo pridobi na svojem pomenu, ker se snidejo v nji glasoviti možje iz vsega sveta. — Hudo so se začele stvari sukati za Madjare. Lepi časi sleparjenja vse Evrope so definitivno minuli, kar morejo izprevideti Madjari že po moralnih pljuskah — kakoršna je tudi gori omenjeni sklep — ki jih dobivajo sedaj dan na dan od vseh strani pred forumom Evrope. — Mi dostavljamo: „Slovincu“ huda prede zaradi tega kongresa. Po stari navadi se norčuje, a pozablja staro prislovico, ki veli: Kdor se iz drugih norčuje, sam norec ostane!

Zaupen sestanek so imele dne 3. avgusta t. l. ob 2. uri popoldne slovenske učiteljice Goriško-gradiščanskega v Gorici. Sešle so se k posvetovanju, bi li bilo umestno in mogoče ustanoviti društvo učiteljic. Udeležilo se je tega shoda prav lepo število, namreč 26 učiteljic. Častno so bili zastopani okraji goriški, tolminski in sežanski. Celo iz koprškega okraja jih je bilo nekaj. Žal pa, da se je pogršalo še precejšnje število tovaričic, ki so bile sicer vabljeni, a bodisi zaradi oddaljenosti ali drugih odnošajev, katere je treba v počitnicah upoštevati, niso mogle priti. — Sklicateljica, tovarišica Dragica Pavšič iz Podmelca, pozdravi udeležence, pove namen tega prijateljskega sestanka in otvori zborovanje. Predsednicam zborovanja je bila sicer izvoljena tovarišica Jerman Helena iz Gorjanskega, a je zaradi utrujenosti odklonila ter predlagala predsednicam sklicateljico. Zapisnikaricam se izvoli tovarišica Marica Perin iz Smasti. Predsednica povabi tovarišico Fani Živec iz Dutovelj, naj ona natančneje pojasni tovarišicam, zakaj gre. V svojem referatu „O važnosti in namenu

ter o potrebi naše organizacije“ je referentinja krasno razvila idejo naše organizacije. V jedrnatih besedah je navdušila vse za to sveto stvar. Priznati je bilo treba po njenih izvajanjih nujno potrebo, da se učiteljice dvignejo in pobrigajo za svoje pravice, ker ako si same ne pomagajo, jim tudi drugi ne morejo. Omenjala je, da so učiteljice nekaka suha veja v okrajnih učiteljskih društvih; bile bi tedaj v specialno svojem društvu bolj podjetne in delavne. Poudarjala je, da nima nameravana ustanovitev društva namena, cepiti moči, razdirati že obstoječih učiteljskih društev; ne razdirati, temveč podpirati tem izdatneje kot sedaj. Zato naj bi bila slehrna učiteljica članica okrajnega in deželnega učiteljskega društva, potem šele članica te ženske zveze. Razne predsodke nekaterih, bi li bilo društvo na svojem mestu ali ne, bo li morda liberalno ali klerikalno, je poročevalka pobila najodločneje, opozorivša na oni § 30. društvenih pravil, ki izključuje žensko iz političnih društev. Društvo tedaj nima biti politični strankar in ne separatist. Pač pa bi mu bil namen, poleg posebnih stanovskih, zastopati obče ženske interese. Dalje je važna točka programa nadaljna izobrazba učiteljic potom sestankov, referatov in predavanj. Živahne debate, ki je sledila referatu, so se udeležile tovarišice Pavšič, Jerman, Komel, Živec in druge. — Ker se je pogrešalo več učiteljic, ki je bilo nanje računati, se nič konkretnega ni sklenilo, temveč se vsa stvar odloži. V kratkem se priredi nov sestanek, ki se o njem tovarišice pravčasno obveste v stanovskem listu. — Prvi korak pa je storjen, le pogumno dalje po poti napredka. — Taki prijateljski sestanki niso škodljivi, čeprav se nič na njih konkretnega na sklene, koristijo pa vendar v svrhu spoznanja in navduševanja ter menjavanja in enačenja različnih mnenj. Tudi učiteljica stopi na pozorišče, ven iz šole, med ljudstvo, med narodno ženstvo! Tudi učiteljica je narodna vzgojevalka, to nalogo pa ne more vršiti izključno le v šoli, temveč zunaj nje. Taki stanovski sestanki so velepomembni. Še tedaj, drage tovarišice, priredimo enakih sestankov! Na svidenje v kratkem še v obilnejšem številu!

M. P.

Novo šolsko poslopje bodo gradili v Rudniku pod Ljubljano. To je skrajni čas.

Že zopet protekcija kali? Zadnji čas sem vedno pogledala v „Tovarišu“ najprej učiteljska imenovanja. Baš me je zanimalo, kdo bo imenovan za Št. Vid. Pravili so mi namreč, kako močne rivalinje si stoje nasproti. Ta ima protekcijo pri krajnem, ona pri okrajnem, tretja zopet pri deželnem šolskem svetu. — Sicer pri najboljši volji ne vem, koliko kompetentk je bilo, le toliko mi je znano, da je bila med njimi ena, ki praznuje letos desetletnico. Vrhutega gre o njej glas po deželi, da je delavna itd. Toda, prijateljica v Kristusu, rečem ti, kaj ti pomagajo take vrline, ako imaš tako kardinalno napako, da si bila pri izbiranju očeta toli neprevidna, da si nisi izbrala kakega „papa“, ki bi bil najmanj svetnik, pa bodisiže kakršenkoli! — Ali je pa morda tudi Št. Vid taka „moderna“ šola, kjer potrebujejo samih mladi učnih oseb? Učiteljica z desetletno prakso sodi itak že med staro šaro. Ako je bila že tako dolgo na kmetih, pa naj še sodnemu dnevno trobi ravnotam! — „Vitez Kaltenegger na zatoženi klopi“ smo čitali, Baeblerjevo „Poslano“ tudi. — Kakor se vidi, ne pomaga že nič več na tem božjem svetu. Zato smo sklenile, da pristopimo kar in corpore „Slomškovi zvezi“ ter poizkusimo tam svojo srečo. Vabila smo dobile te dni kot nalašč. Zborovanja se udeležimo sigurno. Saj pojdemo v istem redu od zborovanja kot nekdanj, tako lepo separirano: moški skupaj, ženske skupaj po dva in dva, da ne bo kakega pohujšanja, ali ne?

V Koritnici so sklenili ustanoviti novo enorazrednico.

Mariborsko učiteljskišče. V „Domovini“ čitamo: Nemški listi jadikujejo in vpijejo zaradi razpisa profesorskega mesta na učiteljskišču v Mariboru. Odkrito jim povemo, da nas Slovence, katerim je mariborsko učiteljskišče v prvi vrsti namenjeno, nikakor ni zadovoljil način razpisa dotičnega profesorskega mesta na tem zavodu. Nemeec sploh ne sodi na ta zavod, ker ne more izpolnjevati naloge, ki mu jo stavijo razmere in potrebe mariborskega učiteljskišča. Vprašamo, kdo je hodil namesto dosedanjih nemških profesorjev na vadnico k nastopom kandidatov, če se je predmet obravnaval v slovenskem jeziku? Vprašamo ravnateljstvo, kako ravnajo nemški profesorji s slovenskimi dijaki? Zakaj bo v prihodnjem letu v IV. letniku samo sedem Slovencev, dočim jih

je bilo v I. letniku pred tremi leti nad 30, in zakaj bo nad 20 Nemcev, ki jih v I. letniku ni bilo niti 30? Vprašamo ravnateljstvo, kako se je vedel nemški profesor Ibler pri izpitu za usposobljenost na meščanskih šolah meščanske učiteljice Westner? Vprašamo ravnateljstvo, kako je žalil nemški profesor Ibler narodni čut slovenskih dijakov in učiteljev z nekim vsenemškim zemljevidom v šoli? Stvar še ni rešena. Slovenskega profesorja bi prestavili v Bukovino, ne pa v Gradec, ako bi le polovico toliko zakrivil. — Vse to naj tudi nemški časopisi objektivno preiščejo in pridejo do spoznanja, če imajo le še malo pojma, kaj je pravičnost, da trdi in zagrizeni Nemeec ne sodi na mariborsko učiteljskišče, ki je bilo ustanovljeno v prvi vrsti za Slovence. To naj upoštevajo tudi naši poslanci. — Če ne bo to zadostovalo, govorili bomo bolj razločno.

Razgled po šolskem svetu.

— **Kongres za šolsko higijeno.** V Londonu se je vršil od 5. da 10. t. m. kongres za šolsko higijeno. Zastopane so na tem kongresu vse države po profesorjih, učiteljih, zdravnikih in pedagogih. Posvetovanja so se vršila v osmih oddelkih. Upajmo, da bo ta kongres res plodonosen za učečo se mladino, da se pametno in zdravju primerno uredi pouk in da se stalno nastavi na vsaki šoli zdravnik, ki bi se pečal posebno z očmi in z zobmi učencev. — Slovensko učiteljstvo je zastopal tovariš L. Jelenec.

— **Zahteve tirolskih učiteljev.** Učiteljski shod v Bolcanu je sklenil protest proti temu, da se učitelji še vedno silijo opravljati mežnarsko službo ter morajo čestokrat za cerkev s pušico beračiti od hiše do hiše.

— **Veliko volilo Češki Šolski Matici** je ostavil dr. Karrel Rudolf, notar v Upici na Češkem. Pokojnik je postavil Češko Šolsko Matico universalnim dedičem svojega imetja, ki znaša 120.000 K.

— **Madjarska justica.** Okrajni predsednik v Miavi na Ogrskem je obsodil tri slovaške učitelje na 15 dni zapore in 200 kron globe, ker so v šolah razobesili zastave v hrvaških barvah. Obtoženi učitelji so se pritožili pri podžupanu, češ, da so te zastave bile hrvaške. Podžupan je pritožbo odbil in potrdil obsodbo z motivacijo, da imajo v Ogrski samo Hrvatje pravico rabiti svojo zastavo. Učitelji so rekurirali na ministrstvo za notranje stvari.

— **Družba sv. Cirila in Metoda za Istro** je imela v prvem polletju 1907, od prodaje vžigalic 9012·54 K dohodka, povprečno 50 K na dan!

— **Šole za matere.** Na Francoskem obstoje „šole za roditelje“ (Ecole des Parents, na Angleškem „roditeljske vzgojevalne družbe“ Parents Educational Association). Namen teh šol je usposobiti matere za izvrševanje najplemenitejšega, pa obenem najtežjega poklica žene — za odgojo otrok. Nedavno je bila osnovana podobna šola v Budimpešti. Povod temu je dalo delovanje ženskega deželnega društva za javno zdravstvo. Na tej šoli predavajo strokovnjaki o materinski higijeni, o gojenju otrok, o dojenju, o umetnem hranenju, o črevesnih boleznih dojenčkov ter o obrambi otrok pred kužnimi boleznimi. Tem predavanjem o higijeni bodo sledila predavanja o pravi duševni vzgoji.

— **Novo rusko vseučilišče.** V Saratovu ustanove novo vseučilišče, ki bo imelo pet fakultet.

— **Žensko gimnazijo,** in sicer letos prvi razred, otvorijo jeseni v Cačku na Srbskem.

— **Dijaški kongres.** V Moskvi je bil otvorjen dijaški kongres, na katerem je bilo sklenjeno, osnovati vsorusko akademično zvezo s sedežem v Petrogradu in podružnicami v drugih mestih. Sprejeta je bila tudi resolucija, v kateri se pozivljajo dijaška društva, da se bore za dvžavljansko svobodo.

— **Preosnova vojne šole.** V vojnem ministrstvu so pričele v četrtek konference zaradi preosnove vojnih šol. Za podlago služi elaborat načelnika generalnega štaba Conrada pl. Hötendorffa. Predlaga se, da se vojna šola zopet povrne bivši nalogi, da bo specialna šola za generalni štab, dočim je danes tudi glavna šola za topništvo in tehniške čete. Te dve kategoriji je treba izločiti, a trajanja naukom podaljšati od 2 na 3. leta.

Z gospodarskega polja.

= **Vinska letina v Dalmaciji** sploh prav dobro kaže, deževje v zadnjih dneh je trtam mnogo koristilo. V Kaštelih (blizu Sapljeta) bo letina slabša, ker je trsna uš vinograde silno poškodovala.

= **Nov trsni škodljivec** se je pojavil v slavnih tokajskih vinogradih na Ogrskem. Ves pridelek je baje uničen in nihče ne ve pomoči proti dozdej še nepoznanemu škodljivcu.

= **Umetna drva.** Na Švedskem se poizkuša nova iznajdba, namreč izdelovanja drv iz žaganja. Poizkusi so se obnesli. Cena izdelka pride le na $\frac{3}{5}$ cene drv. Izdelek ima prednost, da se da impregnirati proti ognju. Sedaj zidajo veliko tvornico za izdelovanje nove iznajdbe.

= **Plasti kamene soli v Galiciji** so dolge, kakor je dokazano, 880 kilometrov, široke 32 kilometrov, debele pa nad 6 kilometrov.

= **Izseljevanje iz Evrope.** „Stat. Jahrb. für das Deutsche Reich“ je objavil izkaz izseljevanja iz Evrope l. 1905. Glasom tega izkaza se je omenjenega leta izselilo iz Evrope v Ameriko 1 milijon 400.000 ljudi. Največ iz Italije, Avstro-Ogrske in Rusije. Iz Italije se jih je izselilo 726.000, iz Avstro-Ogrske pa 280.000; od teh se jih je 265.000 naselilo v Združenih državah, 10.000 pa v Kanadi. Iz Rusije se je pa izselilo 129.000 oseb.

= **Avstro-ogrška banka** mora koncem t. m. plačati svoj davek. Dosedaj je plačevala po 32 milijonov, sedaj bo morala plačati več.

= **Jubilejska splošna gospodarsko-industrijska razstava** bode 1908. leta v Kromerizu 32 moravskih mest se je že priglasilo ter je s tem zagotovljen finančni uspeh razstave.

= **Mednarodni antialkoholski kongres v Stokholmu.** Dne 29. julija je bil v Stokholmu otvorjen sedmi mednarodni antialkoholski kongres. Na kongresu se je zbralo veliko anti-alkoholistov. Svoje zastopnike so poslale države: Avstro-Ogrska, Francoska, Italija, Rusija, Švica, Danska, Norveška, Nizozemska, Grška, Romunska, Združene države in Meksiko. Kongres je otvoril princ Gustav Adolf. Predsednikom je bil izvoljen škof pl. Scheele. Med govorniki sta se posebno odlikovala avstro-ogrška delegata baron Pracak in prof. Kassovitz. Poslednji se je odločno izjavil proti temu, da priporočajo zdravniki alkohol bolnikom.

= **Največjo ladjo na svetu** so pred kratkim izgotovili na Angleškem. Imenuje se „Lusitanija“ in je last Cunard-parobrodne družbe. Ladja je dolga 715 čevljev, ima 12.500 ton (tona 1000 kg) in stane 25 milijonov kron. Na ladji lahko obenem biva 3150 duš.

= **Srbske banke v Macedoniji.** Turska vlada je dovolila prvi srbski balkanski banki, da sme razen v Mitrovici ustanavljati svoje podružnice po vsi Macedoniji.

= **Izseljevanje iz Italije** narašča od leta do leta. Tako se je leta 1905. izselilo iz Italije 736.331 prebivalcev. Leta 1906. se je pa izselilo 786.977, torej za 60.646 več nego prejšnje leto. Ako bo izseljevanje tako raslo, tedaj doseže v kratkem milijon na leto. Večina izseljencev gre v Ameriko, zlasti v južno, največ v Argentinijo, kjer so v nekaterih krajih Italijani že v večini.

= **Danska je država kjer vladajo poljedelci.** Ta država je danes ena najbogatějšíh in najsrečnejših držav v Evropi. Tam se vsak poljedelec nauči najpoprej dobro brati, pisati in računati; potem hodi v poljedelsko (kmetijsko) šolo in ko tu izvrši svoje nauke, se vrne na svoj dom, da dela na svojem posestvu. Danska ima nebroj poljedelskih šol in vse so dobro urejene in izvrstno oskrbljene. Vsako leto pride iz teh šol nad 3000 izučenih poljedelskih delavcev. Posestva se obdelujejo po pravilih umnega gospodarstva. Ti poljedelci so najvplivnejše osebe v državi in tvorijo večino v državnem zboru.

= **Zadružne lekarne** imajo v Švici. Prvo tako so ustanovili leta 1891., a danes jih plodonosno posluje že 88, ki imajo nad 100.000 članov. Samo v mestu Ženevi posluje petero takih zadružnih lekarn, ki so predale v enem samem letu za 183.455 kron zdravil in napravile pri tem 33 % čistega dobička svojim zadružnikom.

Raznoterosti.

× **Bogat siromak.** V dunajsko bolnišnico so sprejeli raztrganega in hudo bolnega moža, ki je umrl, preden so zvedeli za njegovo ime. V njegovih cunjah so našli 90.000 K v nemških, francoskih in ruskih zlatih.

× **Muzej cesarice Elizabete** ustanove v dveh dvorinah na kraljevem gradu v Budimpešti. Zbrali bodo vse, kar je bilo v zvezi z življenjem pokojne cesarice.

× **Materina ljubezen.** Deset dolgih let je že minilo, odkar je odpotoval v zrakoplovu na Severni tečaj slavni raziskovalec André iz Grenna na Švedskem. Od tedaj ni nobenega glasu niti o njem niti o komu izmed njegovega spremstva. Gotovo so vsi storili žalostno smrt ali v vodi ali kako drugače in ni več žive duše, ki bi upala, da se drzni potovalec še kdaj povrne, razen ene, in to je njegova mati. Starka si niti misliti ne more, da bi njen dragi sin ne živel več ter ga pričakuje od dne do dne, Vsak dan prerahlja njegovo posteljo, prezrači sobo pripravi sveže vode, da bo vse lepo v redu, če pride nenadoma njen sin nazaj. Deset let ga pričakuje siva skrbna mati, deset let živi v njenih prsih nada, da bo še videla svojega edinea in mu mogla streči, in najbrž bo upala do svojega poslednjega diha.

× **Krščansko-socialni terorizem na Dunaju.** Pri električni železnici na Dunaju so odpustili 26 voznikov, ker niso hoteli pristopiti h krščansko-socialni stranki. Proskribiranih imajo še nad 300 uslužbencev. Odslovljenci so sklicali protestni shod na katerem se je sprejela resolucija, da je boj proti klerikalcem boj na življenje in smrt za osvoboditev svobodne misli.

× **Beda grških beguncev.** Iz Aten poročajo: Listi so priobčili razglas ministrstva, ki pravi, da ne bo grška vlada počenši s 15. avgustom dajala več nobene podpore grškim beguncem, ki prihajajo iz Bolgarske. Beda med temi begunci, ki jih je okolo 15.000, je velika.

× **Koliko je tiskanih knjig?** Francoski učenjak G. Pergnot je v prvi četrtini preteklega stoletja približno izračunal, koliko knjig se je približno tiskalo, odkar je iznajdeno tiskarstvo. Prvo stoletje (1436 do 1536) se jih je tiskalo 42.000; drugo stoletje (1536 do 1636) že 575.000; tretje stoletje (1636 do 1736) 1.225.000 in v četrtem, ne popolnoma dovršenem stoletju (1736 do 1822) 1.839.960. Skupno tedaj 3.681.969 del. Po teh računih je izišlo v štirih stoletjih iz vseh tiskaren na svetu 3 milijarde 313 milijonov 764.000 knjig (zvezkov). Od vseh teh tiskovin pa se je ohranila jedva ena tretjina. Neki ameriški bibliograf je izračunal pred par leti, koliko knjig je izišlo v Ameriki. Njegovi računi izkazujejo 420 milijonov zvezkov v rodovinskih knjižnicah, 150 milijonov v zbirkah učenjakov, pisateljev itd., 60 milijonov v predalih založnikov in prodajalcev, 50 milijonov v javnih knjižnicah, 12 milijonov v šolskih knjižnicah. Za Evropo račun 2 milijardi 260 milijonov zvezkov, za ostali svet pa 240 milijonov.

× **Dunav teče skozi dežele,** v katerih govore 52 različnih jezikov in narečij. Dunav posreduje štiri petine trgovinskega prometa evropskega vztoka.

× **Na filipinskih otokih** živijo sedaj različni rodovi, ki govore 31 različnih jezikov.

× **Pomladne in jesenske vaje** evropskih armad zahtevajo na leto strošek 44 milijonov kron.

× **V Speziji na Laškem** so se vršile 1. avgusta protiduhovniške demonstracije. Nekaj tisoč ljudi je ometavalo cerkev in samostan Salezijancev s kamenjem. Zahtevali so odpravo vseh samostanskih šol. Italijanski listi namreč sedaj od milanskega slučaja sem priobčujejo še celo vrsto hudodelstev, ki so se godila po meščanskih šolah.

× **Zakon bivšega duhovnika — veljaven.** Okrožno sodišče v Litomericah na Češkem je razsodilo, da je zakon bivšega duhovnika navzlic višjim posvečenjem veljaven.

× **V zaman!** V neki šoli se je učitelj trudil, da svoje učence pouči v seštevanju. Učitelj: „Če obuješ na eno nogo en čevelj, na drugo še enega, koliko čevljev imaš?“ Učenec: „Jaz ne nosim čevljev.“ Učitelj: „Tvoj oče ima v hlevu enega prašiča, kupi še enega, koliko jih ima potem?“ Učenec: „Mi ne redimo prašičev.“ Učitelj: „Ti imaš suknjico, stara mati ti bo za god podarila še eno, koliko jih boš imel?“ Učenec: „Ona

mi je ne bo podarila". Učitelj: „Berač ima kos kruha, ti mu boš podaril še svoj kos, koliko kosov bo berač imel? Učenec: „Svoj kos kruha bom jaz sam snedel“.

× **Japonska vojna mornarica.** Glasom zadnjega oficijalnega izkaza je služilo v japonski armadi 7 admiralov, 23 pod-admiralov, 26 kontreadmiralov, 99 kapitanov, 146 fregatnih kapitanov, 192 korvetnih kapitanov, 342 poročnikov 1. razreda, 320 poročnikov 2. razreda, 269 podporočnikov in 176 kadetov.

× **Prebivalstvo Bosne in Hercegovine.** Leta 1895 je imela Bosna in Hercegovina 1.568.092 prebivalcev, leta 1904 pa 1.721.720. Potemtakem se je v 9 letih prebivalstvo pomnožilo za 153.628 duš.

× **Spomenik grškemu cesarju.** V Atenah nameravajo postaviti spomenik zadnjemu grškemu cesarju Konstantinu X. Paleologu, ki je padel dne 29. maja 1453 pri zavzetju Carigrada po Turkih pod sultanom Mohamedom II.

× **Koliko stanejo hiše v Parizu.** Iz nedavno objavljene statistike pariških zgradb je posneti, da je v Parizu 88.587 hiš z 910.504 stanovanji. Nekaj teh je praznih, povprečno bivajo pa v vsakem stanovanju po tri osebe. Skupna najemnina znaša 519.766.518 frankov. Povprečna cena stanovanj znaša 570.85 frankov. Vsak Parižan plačuje povprek 197.80 frankov najemnine na leto. Ta povprečnost se seveda menja od enega mestnega dela do drugega. Na Elizijjskih poljanah je najmanjša cena najemnine za osebo 956.02 frankov, to je najdražje stanovanje v Parizu. Najvišje cene so v osmem okraju. V mestnem delu Caroune so najcenejša stanovanja, vsak prebivalec plačuje povprečno 63.53 frankov na leto. Vrednost nepremičnin v Parizu cenijo na 14 milijard. V tem pa ni všteta lastnina države.

× **Knez — menih.** Nemški knez Karl Löwenstein je vstopil v red benediktincev, ker se je prenasitil življenja.

× **Nov kandidat za škofa.** V Göstingu pri Gradcu je imel novo mašo grof Arbogast Attems, bivši huzarski častnik. Po zgledu barona Skrbenskega upa tudi grof Attems priti pod kuto hitreje do bogastva in časti kakor pa v vojaški službi. Saj z odstopitvijo za cerkveno hierarhijo visokodoneč naslov, da mu prekrbi čimpreje škrlat.

× **Posnemanja vredno.** Hamburški meščani so prejeli predlog, s katerim se določa, da se možje, ki nočejo skrbeti za svojo družino, v prisilnih delavnicah prisilijo k delu.

× **Kaznilnične paznice.** Pravosodno ministrstvo je izdalo določbe glede kaznilničnih paznic. Te določbe so take kakor one za paznike. Ako se paznica omoži, izgubi pravico do službe; isto se zgodi, če pride v drugi stan.

× **Ledene gore v Severnem morju.** Potniki „Oceana“, parnika družbe „Hamburg-Amerika“, ki so se vrnili s Špicbergov, pripovedujejo, da plava ob otokih toliko ledenih gor na morju, da je nemogoče se izkrcati. Stari mornarji zatrjujejo, da ne pomnijo toliko ledu.

× **Kaj čita nemški cesar.** Cesar Viljem čita malo časopisov. Redno čitajo časopise posebni uradniki, ki zanimive stvari izrezujejo ter jih pošiljajo v dvorni urad. Tu minister cesarskega dvora še vse enkrat revidira in izreže, kar se mu ne zdi pripravnega za cesarja. Cesar potem čita, kar mu dajo. Vendar pa čita nekatere časopise tudi cele. Toda to niso socialistički „Vorwärts“, ne klerikalna „Germania“, ne liberalni „Berl. Tagblatt“, ne reakcionarna „Kreuzzeitung“, temveč monarhistički „Lokalanzeiger“. In tako zve cesar za vse — javno mnenje. Neko številko „Zukunft“, ki je izšla v novembru, je čital cesar šele pet mesecev pozneje, ko mu je dal list njegov sin prestolonaslednik. In vendar cesar Viljem o vsem govori in vse zna. Pač ni čudno, da se čestokrat zaleti, ker ni informiran o razpoloženju javnosti.

× **Hoteli v Švici.** Glasom neke statistike o hotelih v Švici, ki jo je nedavno izdal osrednji urad Švicarske hotelske družbe v Bazlu, je bilo leta 1905. v Švici 1924 hotelov za tujce. Od teh je bilo 1104 odprtih vse leto, 820 pa samo v gotovih dobah leta. Pri prvih so nameščene kakor uslužbenci večinoma ženske — 12.555, moških je bilo le 6673, poslednjih je število blizo enako, 7553 ženskih in 6719 moških.

Listnica uredništva.

Na Koroško in Goriško: Porabimo prihodnjič, ker nam je za danes prišlo prekasno. — Na Štajersko: Tudi tako.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 2167.

Kranjsko.

(103) 1

Na dvorazredni ljudski šoli v Banji Loki se razpisuje nadučiteljska služba v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se službenim potom semkaj ulagajo do 28. avgusta 1907.

Prosileci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno fizično sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Kočevju, dne 5. avgusta 1907.

Št. 2168.

104 (1)

Na enorazredni ljudski šoli na Robu je popolniti učno mesto v stalno oziroma začasno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj do 28. avgusta 1907.

Prosileci, ki še niso stalno nameščeni v kranjski javni službi morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno fizično sposobnost za službovanje.

C. kr. okrajni šolski svet v Kočevju, dne 5. avgusta 1907.

Št. 1366.

(102) 1

Na dvorazredni ljudski šoli na Dovjem je izpraznjeno učno mesto s postavnimi dohodki, ki se namesti stalno ali začasno.

Prošnje, ki so zadostno opremljene, naj se pošiljajo po predpisani oblasti do 15. septembra 1907 podpisanemu c. kr. okrajnemu šolskemu svetu.

Prosileci, ki še ne službujejo stalno na kranjskih javnih ljudskih šolah, morajo dokazati z državno-zdravniškim izpričevalom, da imajo vso sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Radovljici, dne 31. julija 1907.

Globoko potrtem sreem javljam v mojem in vseh sorodnikov imenu pretužno vest, da je moj nad vse ljubljani, edini sinček

Franek

v nežni starosti treh let, po kratki, zelo mučni bolezni, tako zgodaj za svojim dobrim očetom poklican bil k Bogu.

Trupelec, nepozabljivega nam ljubljenska bode prepeljano iz hiše žalosti, Kongresni trg št. 5. jutri 17. avgusta ob 6. uri zvečer k sv. Križu, ter položeno v rodbinski grob.

Ljubljana, 16. avgusta 1907.

Viki Borštnik roj. Gestrin

nadučiteljeva vdova.

Brez drugega obvestila.

(105) 1

Učni načrti

v obeh jezikih
za ljudske šole
vseh kategorij na
Kranjskem

izvod po 50 h za enorazrednice in dvorazrednice; za trirazrednice do osemrazrednice po 60 h, po pošti 5 h več. Prodaja (6) 12—8

„Učiteljska tiskarna“

v Ljubljani, Gradišče števil. 4.

Poskusite
in priporočite
≡ izdelke ≡
Vydrove tovarne hranil
v Pragi VIII. Cenovnik zastoj. (19) 30

Zirovnikove „Narodne pesmi“ za šolsko mladino“

(96) 23—3 se dobe edino v

„Učiteljski tiskarni“ v Ljubljani.

Izvod stane 20 h, s poštnino 3 h več.

„SLAVIJA“

vzajemno zavarovalna banka

(20) 26—15

V PRAGI

zavaruje v življenskih oddelkih: na slučaj doživetja in smrti, do to otrokom, dohodke in pokojnine, ter dovoljuje uradnikom, častnikom, profesorjem, učiteljem in vpokojencem posojila proti prenotaciji na služnini, pokojnini, ženitveni kaveciji itd., in v požarnem oddelku: proti škodam po požaru.

Zavarovani kapital	K 1053.737.339 88
Zavarovalnine	8.090.621 62
Izplačane škode in kapitali l. 1905	4.361.283 89
Rezervne in poroštvene zaloge	34.791.584 99
Pokojninski zalogi (uradniška in zastopniška)	2.188.391 24
Premoženje, naloženo v vrednostnih papirjih, posestvih, posojilih na posestva	34.087.781 48
Izplačana dividenda članom življenskih oddelkov l. 1905	206.296 40
V vsem pa doslej	1.606.893 21
V letu 1905 se je premoženje pomnožilo za	3.004.509 80
V 37 letni dobi svojega obstanka izplačala je banka „Slavija“ svojim članom odd. I—V. za škode in nagrade	87.176.383 75

Vsa pojasnila daje

Generalni zastop banke „Slavije“

v Ljubljani,

Gospoke ulice št. 12.

Naprednemu in zavednemu učiteljstvu!

Vsakdo bodi naročnik „Zavezinih“ listov, ki so:

Učiteljski Tovariš

Popotnik

Zvonček

Domače ognjišče.

Upravništvo „Zvončka“

proda več lepih

klišeejev po nizki ceni.

Upravništvo „ZVONČKA“

Ljubljana, Rimska cesta št. 7.

Naš denarni zavod.

(7) 24—16

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.—¹/₇ ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilnih vlog po 5%, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok in plačnik, zastava premičnin, zemljišč in vknjiženih terjatev, predznanba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljatvi 20 h v poštih znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 20 h za dopošiljatev rešitve.

Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sicer 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 73 h
B	18 " " " " 17 " " 6 " — " 18. " 3 " 56 "
C	24 " " " " 25 " " 4 " 50 " 24. " 4 " — "
D	38 " " " " 37 " " 3 " — " 38. " — " 66 "
E	46 " " " " 45 " " 2 " 50 " 46. " 1 " 81 "
F	60 " " " " 59 " " 2 " — " 60. " — " 70 "
G	70 " " " " 69 " " 1 " 75 " 70. " 1 " 42 "
H	85 " " " " 84 " " 1 " 50 " 85. " 1 " 26 "

Zadružni lokal je v Ljubljani, Komenskega ulice šte. 17.

Ustanovljeno 1842.

Električna sila.

Telefon 154.

BRATA EBERL

(8) 52—32 tovarna oljnatih barv, laka in firneža

v Ljubljani, Miklošičeve ulice števil. 6

nasproti hotela „Union“

pripočata gg. šolskim vodjem in učiteljem v mestu in na deželi
njiju priznana najboljši, črni, medli
 lak za šolske table.

G. ČADEŽ

Mestni trg št. 14

(poleg stare g. Urbančeve trgovine)

pripočata v veliki izberi

klobuke, cilindre in čepice;

tudi raznovrstno

(1) 52—32

moško perilo, kravate itd.

po zmernih cenah.

Za gg. učitelje 10% popusta!

Ustanovljeno leta 1832.

Lak za šolske table

črn in medel,

olje proti prahu

priznано najboljšje

prodaja

(16) 50—30

ADOLF HAUPTMANN

prva kranjska tovarna oljnatih barv, firneža, laka
in steklarskega kleja

v Ljubljani.

Ilustrovani ceniki zastonj in poštnine prosto.

F. P. Vidic & Komp. Ljubljana

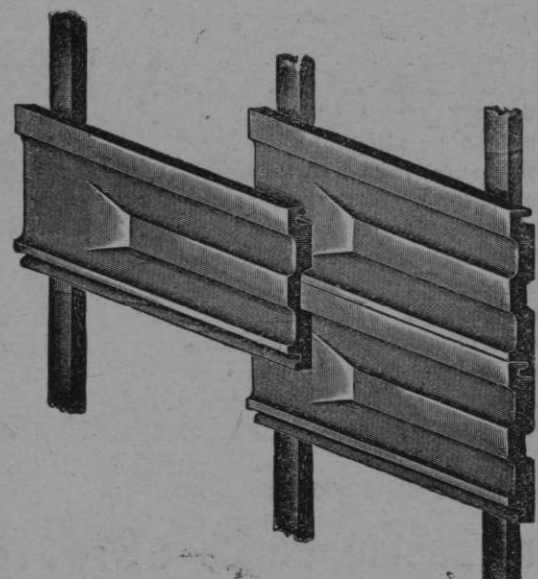
opekarna in zaloga peči

ponudijo vsako poljubno množino patentiranih

zarezanih strešnikov

Sistem „Marzola“ (Strangfalzriegel) Sistem „Marzola“

Barve: a) rdeči naravno žgani, b) črno impregnirani.

Najličnejše, najcenejše in najprostejše strešno
kritje.

Vsak strešnik se zamore na late pribiti ali pa z žico privezati, kar je gotovo velike važnosti za kraje, ki trpe po močnem vetru in burji.

Vzorci in prošpekte pošljemo na željo brezplačno.

Takošnja in najzanesljivejša postrežba.

(36) 30—24

Sprejmejo se zastopniki.